

At skrive kinesisk – mere end blot et penselstrøg?

Indledning

Formålet med artiklen er at give en kort introduktion til det kinesiske skriftsystem og de udfordringer, danske studerende står over for, når de skal i gang med at skrive kinesisk.² Hvad skal de vide, før de går i gang? Hvilke forskelle på dansk og kinesisk syntaks og grammatik giver dem typisk problemer? Hvordan husker de tegnene, når de ikke kan stave dem, og hvordan slår de op i en ordbog? Det er nogle af de ofte stillede spørgsmål, som artiklen behandler.³

I gang med at skrive kinesisk: De 11 grundlæggende penselstrøg

På samme måde som danske børn begynder med bogstaverne, når de skal i gang med at skrive, begynder den danske kinesiskstuderende med de penselstrøg, som kinesiske tegn er opbygget af. Der er elleve grundlæggende penselstrøg eller streger.⁴

	Kinesisk	Pinyin ⁵	Dansk	Eksempel
1.	丶	Diǎn ⁶	prik	小
2.	一	héng	vandret	六
3.	丨	Shù	lodret	十
4.	丿	Piě	nedad mod venstre	大
5.	㇇	Nà	nedad mod højre	人
6.	/	Tí	opad	江
7.	㇏	hénggōu	vandret krog	字

8.	J	shùgōu	lodret krog	你
9.	㇀	xiégōu	skrå krog	我
10.	㇁	héngzhé	vandret bøjning	五
11.	㇂	shùzhé	lodret bøjning	亡

Kilde: Yao Tao-chung, Yuehua Liu, Liangyan Ge, Yea-fen Chen, Nyan-ping Bi & Xiaojun Wang (1997, 2002), *Integrated Chinese* (Simplified Character Edition. Textbook), Boston: Cheng & Tsui Company.

Med undtagelse af *tí*-stregen, som skrives nedefra og op, skrives alle streger oppefra og ned eller fra venstre mod højre.

Stregernes rækkefølge

Det er ikke tilfældigt, hvordan vi skriver bogstaverne. De fleste danskere skriver for eksempel et *s* med blokbogstaver ved at starte øverst til højre og slutte nederst til venstre, og de fleste skriver også bollen over *å*'et og stregen i *ø*'et til sidst. Stregerne i et kinesisk tegn skrives heller ikke i tilfældig rækkefølge. Der er seks grundregler, som følges, når man skriver stregerne i et tegn:

	I et tegn skrives stregerne	Eksempel
1.	fra venstre mod højre	川
2.	fra toppen mod bunden	三
3.	vandret før lodret	十
4.	i det ydre før det indre	月
5.	i midten før de to sider	小
6.	i det indre, før kvadrat udenom lukkes	回

Kendskab til de grundlæggende penselstrøg og den rækkefølge, de skrives i, er en forudsætning for at kunne tælle det præcise antal streger i et tegn, og det er nødvendigt for at kunne slå tegnet op i en kinesisk ordbog. Men mere om det senere.

Det første tegn: Forkortet eller uforkortet – det er spørgsmålet

Når den kinesiskstuderende har lært de elleve grundlæggende penselstrøg, er hun klar til at skrive sit første tegn, men før hun dypper penslen i tuschen eller sætter pennen til papiret, er der noget, hun bliver nødt til at overveje. Vil hun skrive forkortede eller uforkortede tegn?

Forkortede og uforkortede tegn

Der er to officielle kinesiske tegnsystemer i brug. I Folkerepublikken Kina og Singa-pore bruger man forkortede tegn, mens man på Taiwan bruger uforkortede tegn ligesom en del af de kinesisktalende mindretal i de øvrige sydøstasiatiske lande, i Stillehavsområdet og i Nord- og Sydamerika. Nogle tegn er ens i begge tegnsyste-mer, mens andre er relativt forskellige. Nedenfor følger et par eksempler:

Uforkortet	Forkortet	<i>Pinyin</i>	Betydning
國	国	guó	land
寫	写	xiě	skrive
風	风	fēng	vind

Forkortede tegn har været brugt i århundreder i uformelle breve og nogle kalligrafiske stilarter, men af to omgange – i 1956 og 1964 – blev det besluttet at gøre ca. 2200 tegns forenklede skrivemåde til officiel skriftsprogsnorm på fastlandet. Et væsentligt argument var, at det ville lette opgaven med at “alfabetisere” den på det tidspunkt store del af den kinesiske befolkning, som ikke kunne læse og skrive.⁷ Når styret på Taiwan valgte at holde fast i de uforkortede tegn, var det formentlig til dels af politiske grunde. De traditionelle, uforkortede tegn kunne bruges som belæg for Taiwans påstand om at repræsentere det rigtige Kina i modsætning til kommunisterne på fastlandet. De senere år er der sket en vis opblødning i forholdet mellem Folkerepublikken og Taiwan, og tegnene har muligvis derfor mistet noget af deres politiske betydning.

Om en dansk kinesiskstuderende vælger at skrive forkortede eller uforkortede tegn afhænger af, hvad hun er interesseret i. Det er umuligt at læse klassisk kinesisk uden at kunne de uforkortede tegn, og det er ubekvemt ikke at kunne de forkortede, hvis man satser på en erhvervskarriere i Singapore. Men ideelt set bør der ikke være tale om et enten-eller, men et både-og, og veluddannede kinesere vil som regel kunne navigere i begge tegnsystemer, uanset hvilket system de anvender til daglig.

Et tegn, men et tegn på hvad?

Når de første tegn er skrevet, og benovelsen over, at det er lykkedes at nedfælde noget, der minder om forlægget, fortager sig, kan den kinesiskstuderende begynde at fundere over, hvad det er, hun har skrevet. Et tegn, ja, men et tegn på hvad? Hvad repræsenterer tegnet, og hvilke informationer giver det læseren?

Stavelsen: Grundelementet i det kinesiske skriftsystem

Den kinesiske skrift består ikke af bogstaver som den danske, men af tegn, som hvert især repræsenterer en stavelse og for størstedelens vedkommende også en bestemt betydning.⁸ Kinesisk skrift er således ikke en lydlig stavelsesskrift, som det kendes fra japansk, men en morfemskrift som hieroglyfferne i Egypten og kileskrif-

ten i Mesopotamien. Når en stavelse er forbundet med mere end én betydning, skrives hver betydning som oftest med hver sit tegn. Stavelen *zhàn* skrives således forskelligt, alt efter om den betyder:⁹

	Dansk	Kinesisk	Pinyin
1.	at besætte, besidde	占	<i>zhàn</i>
2.	at kæmpe	战	<i>zhàn</i>
3.	at stå; et stop, en stand	站	<i>zhàn</i>

Selvom de fleste kinesiske stavelser har en selvstændig betydning, kombineres de for det meste to og to for at forme ord. Som eksempel kan man tage det standardkinesiske ord for ‘en arbejder’ *gongren*. Stavelen *g ng* betyder “arbejde” og stavelen *rén* “menneske”. Når de to stavelser optræder sammen i et ord, betyder *g ngrén* næsten det samme som summen af dem: “arbejde menneske”. Det vil sige et arbejdsmenneske, et menneske, der arbejder, en arbejder. Et andet eksempel er ordet for entusiasme *rèqíng*. Stavelen *rè* betyder “varm, brændende”, og stavelen *qíng* betyder “følelse”. Når disse to stavelser sættes sammen, betyder *rèqíng* også næsten det samme som summen af dem: “varm følelse”, som ligger tæt på betydningen af entusiasme.

De mange komposita, man finder i dansk, har således samme opbygning som de kinesiske tostavellesord, fx *teblad*, *isske* og *brandmand*, men i de fleste danske ord i øvrigt er det ikke nødvendigt, at hver stavelse har en selvstændig betydning. Det er fx ikke tilfældet i ord som *salat* eller *lakrids*. Her giver de enkelte stavelser ikke mening hver for sig.

Seks typer tegn

Når den kinesiskstuderende skal skrive et tegn, er der forskellige typer at vælge imellem. I Kina skelner man traditionelt mellem seks forskellige typer tegn (*liù shū* – seks skrift[klass]er), som har hver deres karakteristika. Typerne er:

Piktogrammer (*xiàngxíng*)

Det er en almindelig forestilling, at kinesiske skrifttegn er piktogrammer. Det vil sige forenkledede billeder, der symboliserer ord eller begreber. Det er rigtigt, at nogle kinesiske tegn har udviklet sig fra billeder, men de udgør kun en lille del af det samlede antal tegn. Eksempler på denne type tegn er:¹⁰

	Shang-form ¹¹	Moderne form	Pinyin	Betydning
1.		目	<i>mù</i>	øje
2.		日	<i>rì</i>	sol
3.		水	<i>shuǐ</i>	vand
4.		山	<i>shān</i>	bjerg

Ideogrammer (*zhǐshì*)

En anden type tegn, som også kun udgør en mindre gruppe, er ideogrammer eller symboler. Det er eksempelvis:

	Tegn	Pinyin	Betydning
1.	一	<i>yī</i>	en, et
2.	二	<i>èr</i>	to
3.	上	<i>shàng</i>	op, oppe
4.	下	<i>xià</i>	ned, nede

Betydnings sammensætninger (*huìyì*)

En tredje type tegn er betydningssammensætningerne. Disse tegns betydning reflekterer betydningen af tegnets delelementer. Eksempelvis er tegnet: 好 *hǎo* 'god' skabt ved at kombinere tegnet for: 女 *nǚ* 'kvinde' og 子 *zǐ* 'barn'. En kvinde + et barn = (noget) godt. På samme måde er tegnet 话 *huà* 'tale' skabt ved at kombinere 言 *yán* 'sprog' og 舌 *shé* 'tunge'. Det er tvivlsomt, om alle tegn, som traditionelt placeres i denne kategori, vitterlig er skabt som betydningssammensætninger. I en del tilfælde er der formentlig tale om efterrationaliseringer, som har hjulpet den studerende med at huske tegnene. Som mnemoteknik fungerer forklaringen på *hǎo*'s betydning da for eksempel også glimrende.

Indholds- og lydsammensætninger (*xíngshēng*)

Over 90 % af alle tegn er af denne type, som består af to dele: en radikal (en betydningsangiver) og et fonetikum (en lydangiver). Radikalen, som består af en eller flere streger, fortæller, hvilken overordnet betydningskategori tegnet tilhører. For eksempel kategorien "vand", "menneske" eller "jord". Radikalen angiver således ikke tegnets præcise betydning, men kun at det har noget med "vand", "menneske" eller "jord" at gøre. Der findes i alt 214 radikaler, i det forkortede skriftsystem dog kun 189. Nogle radikaler optræder som selvstændige tegn, mens andre kun optræder som del af et tegn.

Ud over radikalen findes der som nævnt ovenfor også et fonetikum i de fleste tegn. Det er ekstra streger, som indikerer, hvordan tegnet blev udtalt, da det blev skabt. Da det for de fleste tegns vedkommende skete for hundreder, hvis ikke tusinder af år siden, indeholder fonetikummet langtfra altid præcis information om udtalen.

Som eksempler på indholds- og lydsammensætninger kan nævnes:

	Tegnet,	som består af radikalen	og fonetikummet	og betyder
1.	问 <i>wèn</i>	口 <i>kǒu</i> , mund	阌 <i>mén</i> , dør	at spørge
2.	河 <i>hé</i>	氵 <i>shuǐ</i> , vand	可 <i>kě</i> , godkende, kunne	en flod
3.	请 <i>qǐng</i>	讠 <i>yán</i> , tale	青 <i>qīng</i> , blå, grøn	at anmode om

Det har været en udbredt forestilling, at man ud fra et ukendt tegns form ofte ville kunne gætte dets betydning, men ikke dets udtale. Faktisk forholder det sig lige omvendt. Ofte kan man – ud fra fonetikummet – slutte sig til et ukendt tegns omtrentlige udtale, men sjældent dets betydning. Dette gælder tegn, som tilhører *xíngshēng*-kategorien og dermed mere end 90 % af samtlige tegn.

(Lyd)lån (*jiǎjiè*)

En femte type tegn er (lyd)lån. Et klassisk eksempel på lydlån er det gamle tegn for hvede 來 *lái*, der blev “lånt” til at skrive det abstrakte ord “at komme”, fordi de to ord udtaltes ens. Nu til dags skrives hvede 麦, udtales *mài* og bruges i øvrigt som anden stavelse i tegnet for Danmark 丹麦 *Dānmài*.

Semantiske afledninger (*zhuǎn zhù*)

Den sjette og sidste type tegn er de semantiske afledninger. Det er tegn, som bruges i en betydning, som er afledt af tegnets oprindelige betydning. Et eksempel er tegnet 网 *wǎng*, oprindeligt et billede af et fiskenet, som nu bruges om netværk i almindelighed. For eksempel:

万维网 *wàn wéi wǎng*, *world wide web*.

Som en syvende type tegn kunne man tilføje låneord, som optages i kinesisk efter tre overordnede principper:

1. Udtalen af det udenlandske ord modificeres, så den passer til stavelsesstrukturen i kinesisk. Eksempler: Shakespeare oversættes til *Shāshìbǐyà*, pizza til *bǐsà* og Danmark til *Dānmài*.
2. Nye ord dannes på baggrund af betydning eller funktion: Eksempler: Fjernsyn oversættes til *diànsì* (elektrisk syn) og satellit til *wèixīng* (beskyttelsesstjerne).
3. Nye ord dannes på baggrund af betydning og udtale på originalsproget. Eksempler: Cola oversættes til *kělè* (det kan gøre dig glad), og motorcykel oversættes til *mótuō chē* (et køretøj, du rører og støtter med hænderne).

Fra tegn til sætning

Med syv forskellige typer tegn i værktøjskassen er den danske kinesiskstuderende parat til at gå i gang med at konstruere sin første sætning. Før hun gør det, skal hun dog lige være opmærksom på nogle væsentlige forskelle på dansk og kinesisk grammatik:¹²

Kinesisk er et isolerende sprog

I modsætning til dansk er kinesisk et isolerende sprog, det vil sige at kinesiske ord ikke ændres efter bøjningskategorier som køn, tal, kasus, tempus eller modus.

Ord kan inddeles i to hovedklasser

Kinesiske ord kan inddeles i to hovedklasser: Nominale ord (substantiver, pronominer, tal- og måleord) og verbale ord (verber, adjektiver og præpositioner). Nominale ord har som oftest ingen flertalsform og kan kun tælles ved hjælp af et måleord.¹³ Partiklen 们 *men*, som indikerer flertal, kan dog bruges om mennesker, man holder af eller føler et tilknytningsforhold til, for eksempel 孩子们 *háizimen*, børn eller 同志们 *tóngzhìmen*, kammerater. Flertalspartiklen skal bruges ved personlige pronominer i flertal. Overforbrug af flertalspartiklen og manglende måleord er typiske fejl hos danske kinesiskstuderende, hvilket kan forklares med interferens fra dansk. Det omvendte fænomen – manglende bøjninger – som ofte ses hos kinesiske danskstuderende, kan forklares på samme måde.

Verbale ord omfatter som nævnt verber, adjektiver og præpositioner. Adjektiver bestemmes i modsætning til verber af gradsadverbier, fx *huài*, dårlig og *hěn huài*, meget dårlig, men adjektiverne ligner verberne ved at kunne fungere som prædikat uden kopula, fx *tā hěn cōngmíng* (han/hun/den/det [er] meget intelligent). En anden typisk fejl hos danske kinesiskstuderende, som også kan skyldes interferens, er at indsætte kopula i denne type sætninger.¹⁴ De synes simpelthen, der mangler noget. Det synes nogle kinesiske danskstuderende til gengæld ikke, når de skriver sætninger som “Danmark meget smuk”.

Kinesisk ordstilling

Ordstillingen i en almindelig fremsættende sætning er på kinesisk tema + subjekt + prædikat. Temaet angiver, hvad sætningen handler om. Det sætter rammen. Som eksempel kan man tage sætningen:

<i>Wǒmen</i>	<i>xuéxiào</i>	<i>liúxuéshēng</i>	<i>bù</i>	<i>duō</i>
Vores	skole	udenlandske studerende	ikke	mange

Her er ‘vores skole’ tema, ‘udenlandske studerende’ subjekt og ‘ikke mange’ prædikat. Sætningen kan oversættes ‘Hvad vores skole angår, så er der ikke mange udenlandske studerende’ eller ‘Der er ikke mange udenlandske studerende på vores skole’. Temaet kan være et nominalt ord, et verbalt ord eller en kombination af ord fra de to ordklasser. En sætnings tema kan godt være underforstået, og hvis subjektet kan forstås ud fra konteksten, udelades det også ofte. Dette er generelt også noget, danske kinesiskstuderende har svært ved at vænne sig til.

Prædikatet kan bestå af alt andet end tema og subjekt, inklusive verber, adjektiver, direkte og indirekte objekter, adverbier og præpositionsled.

Objektets placering

I en almindelig fremsættende hovedsætning placeres direkte og indirekte objekter efter verbet. De fleste verber kan kun have et direkte objekt.

<i>Wǒ</i>	<i>chī</i>	<i>dàngāo</i>
<i>Jeg</i>	<i>spiser</i>	<i>kage</i>

Hvis der er et indirekte objekt, placeres det før det direkte objekt.

<i>tā</i>	<i>gěi</i>	<i>wǒ</i>	<i>yī</i>	<i>běn</i>	<i>shū</i>
<i>Han</i>	<i>giver</i>	<i>mig</i>	<i>et</i>	<i>bind</i>	<i>bog</i>

Objektet kan også placeres før subjektet for at understrege dets betydning. I sådanne tilfælde bliver det opfattet som tema. Foranstillet objekt medfører ikke inversion.

Adverbets placering

På kinesisk er adverbier placeret i begyndelsen af prædikatet, før verballet og eventuelle præpositionsled.

<i>wǒ</i>	<i>zhǐ</i>	<i>chī</i>	<i>yī</i>	<i>gè</i>	<i>dàngāo</i>
<i>jeg</i>	<i>kun</i>	<i>spiser</i>	<i>et</i>	<i>stykke</i>	<i>kage</i>

<i>wǒ</i>	<i>bù</i>	<i>xǐhuan</i>	<i>tā</i>
<i>jeg</i>	<i>ikke</i>	<i>kan lide</i>	<i>ham</i>

Adverbiers placering giver normalt ikke danske kinesiskstuderende de store problemer. Det er derimod nogle gange tilfældet for de kinesiske danskstuderendes vedkommende.

Ordstilling i spørgsmål

I modsætning til dansk er ordstillingen på kinesisk den samme i fremsættende sætninger og spørgsmål. Inversion findes ikke på kinesisk.¹⁵ Derfor siger man:

<i>wǒ</i>	<i>xǐhuan</i>	<i>tā</i>
<i>jeg</i>	<i>kan godt lide</i>	<i>ham</i>

og

<i>nǐ</i>	<i>xǐhuan</i>	<i>shéi?</i>
<i>du</i>	<i>kan godt lide</i>	<i>hvem?</i>

Ja/nej-spørgsmål markeres med spørgepartiklen *ma* i slutningen af sætningen:

<i>nǐ</i>	<i>xǐhuan</i>	<i>tā</i>	<i>ma?</i>
<i>du</i>	<i>kan godt lide</i>	<i>ham</i>	<i>ma (spørgepartikel)</i>

Hvordan husker man tegnene, når man ikke kan stave dem?

Når den danske kinesiskstuderende vender tilbage til studierne efter en velfortjent juleferie, vil hun formodentlig blive overrasket over, hvor mange af de tegn, hun lærte i første semester, hun allerede har glemt. Det sætter fokus på spørgsmålet om, hvordan man husker tegnene, når man ikke kan stave dem. De fleste begynder med at lære radikalerne udenad. Om ikke alle 214, så i hvert fald de 60-80 mest almindelige. Med dem på plads kan man frigøre kognitive resurser til at huske resten af stregerne i tegnet. Hvis et tegn består af delelementer, som hver især optræder som radikal og/eller selvstændige tegn, kan man anvende delelementerne til at huske tegnet. Tegnet 江 *jiāng*, flod huskes for eksempel som vand(radikal) til venstre og arbejder (radikal) til højre.

Der findes også huskehistorier knyttet til enkelte tegn. I det følgende vil jeg gengive en, som knytter sig til tegnet 王 *wáng*, konge:¹⁶

Der var engang en ond og grusom konge, som pinte og plagede sit folk. En dag gjorde folket oprør og belejrede hans palads. Lige før paladset blev stormet, iklædte kongen sig en simpel klædedragt og sneg sig ud ad en hemmelig dør. Han nåede dog ikke ret langt, før han blev stoppet af en oprører. Oprøreren råbte: "Stop! Hvem der? Sig, hvem du er!". Det havde den onde konge ikke meget lyst til, men noget var han jo nødt til at sige. Han svarede derfor, at hans navn var 一 *yī*, en, det simpleste kinesiske tegn. Oprøreren lod sit blik glide ned ad kongen og lod det dvæle et øjeblik ved jorden. Så sagde han: 一 *yī*, en som står på 土 *tǔ*, jorden er lig med 王 *wáng*, kongen, og så trak han sit sværd og slog den onde konge ihjel, sådan som han havde fortjent!

Dertil kommer individuelle mnemotekniske regler. Nogle kvindelige studerende vil for eksempel huske tegnet 男 *nán* mand, mandlig, som er opbygget af delelementerne 田 *tián*, mark øverst og 力 *lì*, kraft nederst ved hjælp af huskereglene "mænd har jord i hovedet, men muskler i benene".

At slå op i en kinesisk ordbog

Lige meget hvilke huskereglene man anvender, vil man dog ofte få brug for at slå op i en ordbog. Om ikke andet så for at tjekke tonen, som er betydningsadskillende på kinesisk, men ikke kan læses ud af tegnet.

Der er tre forskellige måder at slå op i en kinesisk ordbog på med hver deres fordele og ulemper. Den enkleste måde er at tælle antallet af streger i tegnet og derefter kigge i ordbogens oversigt over tegn med en, to, tre streger og så videre. Når man har fundet frem til tegnene med det rigtige antal streger, går man listen igennem, indtil man finder det, man leder efter. Ud for tegnet vil der stå et sidetal, som man slår op på for at finde ud af tegnets betydning, udtale, brug m.m. Fordelen ved denne metode er, at man ikke behøver vide, hvilken del af tegnet der er radikalen for at kunne slå op. Til gengæld skal man kende de 11 grundlæggende streger, for ellers tæller man let forkert. Ulempen ved denne metode er, at det tager lang tid at slå et ord op. Et tegn kan nemt bestå af 10-15 streger, så der går hurtigt lang tid med at tælle dem. En anden ulempe er, at det nogle gange kan være svært at se, hvor mange streger der er i et tegn, for eksempel når det er kalligraferet. Det er muligvis på grund af disse ulemper, at denne opslagsmetode ikke findes i alle ordbøger over moderne standardkinesisk. I stedet findes to andre.

Den anden – og mest brugte – måde at slå tegn op på er ved hjælp af tegnets radikal. Som tidligere nævnt består de fleste kinesiske tegn af en radikal plus et antal streger. Man tæller antal streger i radikalen og finder den i radikaloversigten, som findes i begyndelsen af ordbogen. Ud for den radikal, man skal bruge, står der et nummer. Under det nummer finder man i radikalindekset en liste over alle de tegn, radikalen indgår i, ordnet efter antal streger ud over radikalen. Den går man igennem, indtil man finder det tegn, man leder efter. Ud for tegnet står et sidetal, som man slår op på for at få tegnets betydning m.m. I nogle ordbøger står der ikke et sidetal, men en transskription af tegnet i *pinyin*, som man så slår op, ligesom man fx gør i en engelsk-dansk ordbog. Fordelen ved denne opslagsmetode er, at man ikke behøver tælle alle stregerne i tegnet. Kender man radikalen, kan man gå direkte til listen over tegn, den indgår i, og på den måde spare tid. En ulempe er, at tegn ofte består af mere end én mulig radikal, og at man derfor nemt risikerer at slå op under den forkerte, og så er det forfra igen. For både den første og anden opslagsmetode gælder det, at de er så tilpas besværlige, at det motiverer den danske kinesiskstuderende til at lære tegnene udenad så hurtigt som muligt.

Den tredje – og hurtigste måde – at slå ord op på er ved hjælp af transskriptioner som *pinyin*, der anvendes i Folkerepublikken. Fordelen ved denne metode er, at man kan slå ord op som i enhver anden ordbog, men den kræver selvsagt, at man kender tegnets udtale. Fordi denne metode er så meget hurtigere end de to andre, kan det nogle gange betale sig at bruge den, selvom man kun har en formodning om, hvordan et tegn udtales. For eksempel fordi man kender lyddelen fra et andet tegn. *Pinyin*-metoden er også god til kontrolopslag, når man kender tegnets betydning og udtale, men lige skal være helt sikker på tonen, som er det, mange danske studerende har sværest ved at huske. Formodentlig fordi dansk ikke er et tonesprog.

Afrunding

Som svar på spørgsmålet i artiklens titel må man konkludere, at det kræver mere end blot et penselstrøg at lære at skrive kinesisk. For det første kræver det en del øvelse – rent motorisk – at blive i stand til at skrive tegn. Det kræver også, at man tilegner sig viden om den rækkefølge, de enkelte streger skrives i, skrifttegnenes opbygning, tegntyper, kinesisk syntaks og grammatik, ordbogsopslag og sidst, men ikke mindst, at man hele tiden skriver. Ellers går de tegn, man lærer, hurtigt i glemmebogen. Det kan forekomme besværligt at lære at skrive kinesisk og slidsomt at vedligeholde sine skriftlige færdigheder, men når det lykkes, og alt går op i en højere enhed, kan man forene betydning og æstetik, viden og kunst i et eneste, velkomponeret penselstrøg, og for mange er det hele besværet værd!

Noter

1. Forfatteren ønsker at takke Hartmut Haberland, Helle Gwen Petersen og Sprogforums redaktionsgruppe for deres mange gode kommentarer til første udkast af artiklen.
2. Artiklen omhandler kun moderne standardkinesisk, som i Folkerepublikken Kina kaldes *pǔtōnghuà* (fællessproget), på Taiwan *guóyǔ* (nationalsproget) og i Singapore *huáyǔ* (det kinesiske sprog). Moderne standardkinesisk kaldes også standardmandarin.
3. Da jeg gik i gang med at skrive artiklen, gjorde jeg en overraskende opdagelse. Jeg manglede ord! Som studerende har jeg mødt diverse fagtermer om det kinesiske skriftsystem på engelsk og kinesisk, men sjældent på dansk. Jeg måtte derfor erkende, at der på mit modersmål dansk var (endnu) et sprogligt domæne, jeg ikke mestrede. Heldigvis har min gamle kinesisklærer Birthe Arendrup skrevet om kinesisk på dansk i *Den Store Danske Encyklopædi*, og jeg har derfor kunnet støtte mig til hendes danske oversættelser af diverse fagtermer og -udtryk, ligesom jeg har benyttet en del af hendes velvalgte eksempler.
4. Kinesisk skrives smukkest med pensel, men blyant, kugle- og tuschpen har for længst fortrængt brugen af den til daglige gøremål. Det har de kunnet gøre, fordi variationen i stregernes tykkelse, som man kun kan lave med pensel, har æstetisk, men ikke indholdsmæssig betydning.
5. *Pinyin* er navnet på det transskriptionssystem, som anvendes til at skrive tegn med latinske bogstaver i Folkerepublikken.
6. På moderne standardkinesisk er der fire betydningsadskillende toner. 1) En høj jævn, 2) en høj stigende, 3) en lavt faldende fulgt af stigning til middelhøjde og 4) en høj faldende. Derudover er der en neutral tone i trykløse stavelser. Tonerne markeres i *pinyin* med diakritiske tegn over hovedvokalen, for eksempel *kē*, *ké*, *kě*, og *kè*.

7. Ordet *alfabetisering* associerer til noget med bogstaver, og det er lidt misvisende, når man taler om Kina. Kinesiske analfabeter lærer jo netop ikke bogstaver, men tegn.
8. På moderne standardkinesisk findes dog et mindre antal tostavelsesord, hvis stavelser ikke betyder noget hver for sig. Et eksempel er 蝴蝶 *húdié*, sommerfugl. Stavelserne i dette tegn kan indgå i andre tegn, men ikke optræde alene.
9. Eksemplet er hentet fra Ross, Claudia, Jing-heng Sheng Ma (2006, 2007, 2008:6), *Modern Mandarin Chinese Grammar: A practical guide*, Abingdon, Oxon, New York: Routledge, s. 6.
10. Afsnittet om tegntyper bygger i vid udstrækning på Claudia Ross & Jing-heng Sheng Ma (2006, 2007, 2008: 14–15)
11. Shang-formen er den form, et tegn havde under Shang Dynastiet (ca. 1600–1100 f.v.t.). De ældste kendte tegn stammer fra dette dynasti. De her viste Shang-tegn er gengivet efter Cecilia Lindqvist (1989)
12. Afsnittet om kinesisk grammatik bygger hovedsageligt på Claudia Ross & Jing-heng Sheng Ma (2006, 2007, 2008: 17–21).
13. På kinesisk skal der være et måleord mellem en bestemmelse og/eller et tal og substantivet. Man siger ikke seks personer, men seks **stykk** personer, *liù ge rén*; og ikke disse fire papirer, men disse fire **ark** papir, *zhè sì zhāng zhǐ*.
14. Det klassiske kinesiske pronomen 是 *shì* (dette, disse) bruges som kopula på moderne standardkinesisk, men ikke i sætninger med adjektiv eller intransitivt verbum som prædikat. 是 *shì* bruges derimod til at forbinde nominale ord og vise, at de er lig med hinanden. For eksempel i sætninger som *Tā shì dàxuéshēng*, han/hun **er** universitetsstuderende.
15. Det kan være en del af forklaringen på, at kinesiske danskstuderende ofte glemmer at lave inversion på dansk. En anden – og måske vigtigere – forklaring kan være, at de som oftest bliver forstået, uanset om de laver inversion eller ej.
16. Jeg genfortæller historien, som en lærer fortalte mig for mange år siden, efter hukommelsen. Der kan derfor være detaljer i den oprindelige historie, der er gået tabt. Der findes uden tvivl også mange forskellige versioner af den.

Litteratur

Lindqvist, Cecilia (1989): *Tecknens Rike*. Uddevalla: Bonniers.

Ross, Claudia og Jing-heng Sheng Ma (2006, 2007, 2008): *Modern Mandarin Chinese Grammar: A practical guide*. Abingdon, Oxon, New York: Routledge.